

Ukininkas

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austrija 3 auks.

i Ameriką ir i kitas svetimas

žemes 5 auks.

i Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus

rašto arba už jos vietą per

pusę puslapio 60 fenigių.

IŠEINA DU SYKIU PER MĖNESĮ SU MĖNESINIŲ PRIEDU.

Nauja geradarystė.

Keli mėnesiai atgal Karklinių valščius, Vil-kaviškio pavieto, Suvalkų gubernijos per susi-rinkimą nutarė: prašyti vyriausybės, kad valš-čiaus mokykloje tikėjimo dalykus išguldinėtų lietuviškai, kunigas ir kad išguldinėtų iš lietu-viškų knygų spaudintų lotyniškais litaromis. Rupintis apie tą dalyką valščius per susirinkimą pavedė dviem ukininkams. Protokolas nusprendimo nuėjo pas viršininką pavieto, kuris norėjo tą dalyką užtrinti. Idant pabauginti Karklinių valščionis, nusiuntė i valščių vieną iš savo valdininkų ištirti, kas prikalbino daryti tokį nusprendimą, idant pabausti juos kaipo politišk-us agitatorius. Bet iš to nieko neišėjo; agita-torių neatrado, o dalykas apie nusprendimą daėjo iki Suvalkų gubernatoriui ir Varšavos globėjui (popiečitielių). Gubernatorius pareikalavo nuo pavieto viršininko kopiją protokolo to nu-sprendimo. Viršininkas nusiuntė, bet padaręs permainą: ten kur protokole buvo parašyta, kad tikėjimo dalykus išguldinėtų iš lietuviškų knygų spaudintų lotyniškais litaromis, viršininkas parašė iš knygų spaudintų lotynišk-omis arba rusiškais litaromis. Toks prašymas žinoma patiko maskoliams ir štai jie jau pildo norus lietuvių neva prašančių lietuviškų knygų spaudintų maskoliškais litaromis. Žemiaus pridedame kopiją prisakymo Suvalkų gubernatoriaus pavieto viršininkams apie atspau-dinimą lietuviškų knygų maskoliškais litaromis.

Karklinių valščionys dažinoja apie tokį sudarkymą protokolo jų nusprendimo apskundė pavieto viršininką; kas iš to išeis nežinia, o maskoliai patys perdirbia nusprendimą, daro dabar mums geradarystę ir parodo visam svetui, kad lietuviai patys prašo knygų spaudintų maskoliškais litaromis.

Štai minėtas prisakymas Suvalkų guber-natoriaus:

Kopija prisakymo p. gubernatoriaus Suvalkų pavietų viršininkams 20 birželio (seno stil.) po N. 2490.

Dėliai pakelto sueigos vienos gminos pavestoj man gubernijoje prašymo apie daleidimą išguldinti lietuvišką kalbą ir tikėjimo mokslą Rymo-kata-likiško iš pažinimo ant lietuviškų knygų, nors ir rusiškais raidėmis atspaudintų, globėjas Varšavos mokslo apielinkės pranešė man, jogei išreikštą tokiam pavidale prašymą jisai pripažysta visiškai legališku ir vertu išpildymo. Idant-gi prašalint kliutis paskiriant išguldymui atsakan-čius rankvedžius jo paliepta atspaudinti antru išdavimu sekančius lietuviškus rankvedžius dėl pradinių mokslaviečių:

- 1) Katechizis (Trumpas katechizmas parašytas dėl mokintinių katalikų),
- 2) Kratkij molitvenik (poterei ir maldos),
- 3) Russkaja grammotika dlia litovcev (rusiškias mokslas dėl lietuvių),
- 4) Litovskaja grammotika, kurs mlodšaho vozrasta, i
- 5) Litovskaja grammotika, kurs staršaho vozrasta, a lakže Sviasčennaja Istorija Vetchaho i Novaho Zavieta.

O ką apie atspaudinimą rusiškais rašme-nimis dėl lietuviškų gyventojų plačios maldaknygės (Stari Aukso Altorius), tai pagal pranešimą globėjo Varšavos mokslo apielinkės, jisai irgi bus atspaudintas spaustuveje Varšavos mokslo apielinkės, skaičiuje 5000 ekzemplorių, iš kurių nedidelė dalis galės but išdalyta dykai ukininkams lietuviškos kilties, kiti-gi eis ant pardavimo, idant išrinkt tuos piningus, kurie išeis ant išdavimo šios maldaknygės iš sumų mokslo apielinkės ant išdavimo knygų dėl pradinių mokslaviečių.

Apie augščiaus išreikštą pranešu Jusų Viso-koblagorodijai dėl apgarsinimo gminų sueigoms pavesto Jums pavieto su lietuviškais gyventojais.

Pasirašė: Gubernator Božovski sutvirtino valdytojas kanceliarijos Skabatlanovič. Ką-gi

lieka daryti mums lietuviams. Karklinių valščius privalo per ateisenti susirinkimą padaryti nutarimą ir aiškiai jame parašyti, kad jie ne nemisliu prašyti lietuviškų knygų maskoliškomis litaromis, kad aname protokole nusprendimo viršininkas įbruko maskoliškas litaras pagal savo užmanymą. Butinai reikia, kad kiti valščiai Suvalkų gubernijos padarytų nusprendimus, kuriuose pasinaudodami šiočia ar tokią progą prašytų lietuviškų knygų tiktai lotyniškais litaromis spaudintų. Apart to tegul duoda prašymus ar į ministeriją ar dar geriaus kaip tai daro Kauno gubernijoje ant caro vardo, prašydami daleisti lietuvišką spaudą. Žodžiu, reikia idant mūsų žmones kaip ir kur tik galėdami parodytų maskoliams, kad mes norime knygų tik lotyniškais litaromis, o visiškai nenorime maskoliškais, kad nenorime jų geradarysčių, kurias jie daro mums naudodamiesi tyčia sudarintais protokolais nutarimo.

Apie naudingumą bitnikystės.

(Racionališkai rašyta pagal Potiechią.)

Bitnikystė po Lietuvą buvo seniaus plati ir lietuviškas medus buvo žinomas ir apščiai į svetur gabenamas. Ir nestebėtina; — seniaus buvo — apart pievų daugybė miškų ir daug tokių, kur medžiai maišyti, arba vien tik liepų, kurios duoda daug ir gero medaus. Prie tokių sąlygų bitnikavimas buvo daug lengvesnis, nėg dabar, ir bitnikas nebuvo priverstas rupinties apie pagerinimą bitnikystės. Tuomet ir be didelio gaisčio apturdavo nuo bičių daug medaus. Vienok ant to nežiurint, budavo ir tuomet bitnikai turintieji apščiai visokių žinių apie bitnikystę, — tiktai žinios jų nebudavo turtingos įtalpos, — jos susidėdavo iš palikusių žinių senių bitnikų, paties bitniko patyrimų ir burtų, kurie ir dabar negali išnykti tarp daugelio mūsų bitnikų. Susimąžinus miškams ir pievoms, bitnikystė turėjo suprantamu budu labai nukristi ir susimąžinti.

Teipo pat gangreit yra atsikę su bitimis ir po kitus kraštus, bet žmonės svetur seniai pradėjo rupinties apie atgaivinimą ir pakėlimą bitnikystės ir jų trusas davė ant galo gerus vaisius: — bitnikystė pas juos iš-lėno prasiplatino ir dabar stovi ant augšto laipsnio kilimo. Amerikoje, kur bitnikystė už vis labjau prasiplatino, galima suskaityti apie 300 tukstančių bitnikų, iš kurių apie tukstantį turi bitvietes susidedančios nemažiau, kaip iš trijų tukstančių kelmų (avilių) bičių. Tenajos bitnikai dažnai susideda į kompanijas ir uždėda bitvietas dešimtimis — su tukstančiais, o kartais ir su dešimtimis tukstančių bičių kelmų. Kokio didumo gali buti

pinigiška apivarta tų kompanijų, galima manyti, žinant atliktus tų kompanijų darbus. Viena Amerikos kompanija dėl iš vežimo bičių į kalnus ant ganyklės, padirbo šašiejus (plentus) — ilgumo 60 verstų. Kita kompanija, apart daugybės bičių, užlaiko dideli pabirką avilių ir visokių reikalingų daigtų dėl bitnikystės. Pabrikas tas padirba per metus iki 30 tukstančių rėmikių avilių¹⁾ ir daugiau kaip 75 tukstančius svarų pabrinių korių²⁾. Prie pabrino prieina kelios šakos geležinkelio. Preiskurantas išeina kas mėnesis. Vedėjas minėtos kompanijos, garsus butnikas Rut, išduoda bitnikystės laikraštį daugiau 20 tukstančių skaitytojų. Tas vis-kas rodo platybę bitnikystės Amerikoje. Kitas toksai pat pabirkas bitniko Dadano padirba per metus daugiau 160 tukstančių svarų netikrųjų (pabrikų) korių ir tokių pabrikų Amerikoje, nemažai. Pelną skaito jie dešimtimis tukstančių dolerių. Kompanijas bitnikų galima rasti netik Amerikoje, bet ir Europoje: — Šveicerijoje Prancijoje ir Anglijoje. Keli šitie pavyzdžiai rodo prasiplatimą bitnikystės Amerikoje ir Europoje.

Peržiurint statistikas užrubežinių bitviečių, matyti, kad ten dažnai gauna iš avilio iki 100—125 svarų medaus, o nekuriuose ypatinguose atsitikimuose yra gauta medaus išvieno avilio 9½ pudo. Mažiau pudo iš avilio užrubežiuje negauna.

Jeigu keltas bičių kaštuojantis 8—10 rublių, atneša nemažiau pudo medaus, tai kaip-gi beabejoti, kad bitnikystė nenaudinga. Čenajos nevienas gali pasakyti, kad tas tik tegalima svetur, kad ten daugias augalų, kad ten oras kitoksai, kad ten vasaros ilgesnės ir tt. ... Ant to galima atsakyti, kad oras ir ilgumas vasaros nekenki bitims medų rinkti, nės praktiškai yra datirti, kad bitys net žiemuose Rusijos, kur vasara daug striukesnė, kaip pas mus, gali surinkti medaus po pudą, o kartais ir daugiau.

Jeigu bitys svetur atneša daug medaus, tai jos ir bet kur gali tą pat daryti, nės gyvenimas bičių, kaip rodo istorija bitės gyvenimo, visur eina vienu keliu. Kas link-gi turtingumo mūsų šalies ant augalų (medžių ir visokių žydžiančių žolių) tai ji abelnai skaitant nėra turtinga, bet žvelgiant į kokę pakliuvą vietą galima rasti labai puikias ganyklės dėl bičių, nemaž ne bednesnes, kaip Amerikoje, arba Europoje. Žinoma tokios vietos randas pas mus nelabai tankiai ir daugias ganyklės dėl bičių pas mus vidutinės, kur galima laikyti tik 30—50 kelmų kas

¹⁾ Amerikoje lotviniuos aviliuose visai nebitnikauja.

²⁾ Netikraisiais vadinamas koreis korai dirbti su valcais. Jeigu pačius bičių korį ligiai nupjanti akeles lyg dugniui iš abiejų pusių, tai palieka tiktai viena nugarelė korio su pradžioms akelių. Netikrasis koris visiškai tokspat, kaip toki nugarelė korio.

tarpo-gi gali medegiskai atremti mūsų žemdirbi¹⁾.

Paimkim dėl paviždzio vieną Vokietijos dalį, kurioj bitnikystė kuonemažiaus prasiplatinus. Tenai abelnai skaitant išeina, — kaip statistika rodo, — po 6 kelmus bičių ant 100 gyventojų²⁾. Pas mus vienok tiek nėra, galima sakyti nė trečdalis nėra, o jeigu būtų, laimės (rokuojant 3 mil. lietuvių) apturėtumėm per metus gryo pelno vieną milijoną dvidešimt šešis tukstančius rublių, abelniai rokuojant po pudą medaus nuo kelmo, o pudą nemažiaus kaip po 7 rubl.

Brangus skaitytojau! — perskaiteš šitą išrovimą, nemislyk, kad tai pasaka, ir nesakyk, kad „parašyti visaip gali, bet padaryti niekas tarp nepadarė“. Aš pats laiku bitis ir apturiu po pudų ir po daugiaus, o kartais gaunu ir du pudų iš kelmo. Ganyklė dėl bičių pas mus neturtinga ant žiedų, daugiaus aremi laukai, — miško ir pievokšnių mažai ir tie paties neduosnus³⁾.

Norint visuomet galema lyg tiek atsivaryti, kaip šitas trumpas išrovimas rodo, žinoma reikia tiktai mokėti, netingėti ir pradėjus bitnikystę niekuomet nesiliauti nedaėjus lyg tuo laipsniu, lyg kurio galema daceiti toj, arba kitoj vietoj.

Energija ir prigulantis darbavimos visuomet padėda žmogui apturėti geriausius vaisius savo darbo

A. Ruta.

Apie arbatą.

Tevynė arbatos yra chinai, kur ją augina jau iš senovės. Chinų kalboje ją vadina „če“ arba „the“. Zodis „the“ pridėtus prie lotyniško žodžio herba (t. y. žolė) padaro žodi „hera-the“ t. y. žolė „the“. Iš „herba-the“ paeina lenkiškas jos vardas herbata ir lietuviškas arbata.

Europiečiai pažino arbatą dar neperseniai. Teip vakarinėje Europoje pradėjo vartoti ją 250 metų atgal; o pas mus dar prieš 50 metų tik dideli ponai ją pažinojo, prasti žmonės pirkė

1) Paduodu šicionai apskaitymą, kiek mes galėtumėm turėti naudos iš bitnikystės, jeigu ji turėtų pas mus tokį svarbumą, kaip žemdarbystė, arba antrai sakant, jeigu mes su bitnikystė taip pat užsiimtume, kaip su žemdarbystė.

2) Geistiniu būtų ir žinoti skaitlių bičių kelmų ir bitnikų Lietuvoje.

3) Labai gerai būtų, kad mūsų bitnikai atsiuntintų statistikas nuo savo bitviečių į redakciją kokio nors laikraščio (prigulėtų žinomas į redakciją „Ukininko“, jeigu redakcija prisiimtu) ir nors trumpas žinutes, kokie kur laukai, arba ganyklos dėl bičių? — ar daug miško, ar toli jis nuo bitvietės; kokie medžiai ir žydiančios žolės; ar daug pievų ir aremų laukų, kokios ant jų žolės auga; kokia vieta, ar kalnuota, ar sleniuota ir tt. Su kokiais kas aviliais bitnikauja, ar su loviniais, ar su rominiais ir jeigu su rominiais, tai kokios sistėmos? ir tt. (Aš bitnikauju su rominiais amerikaniškais Dadano sistėmos).

Teisinga statistika yra zerkolas, arba gyvas paveikslas dėl kiekvieno

3) Ją tik aptiekoše kaip vaistą. Šiandien jau netik miestuose, bet ir kaimuose bedniausi žmonės yra ragavę to gerimo.

Arbata auga kaip laukinis krumas rytinėje dalyje chinų žemės, tarp upių Moango ir Jantsekanj. Laukinis krumas išauga 10 mastų augščio, o augintas žmogaus nepereina 2 ar 3 mastus, nės chinai idant ji labiaus šakotu ir išduotu daugiaus lapų nukarpo krumo viršunes. Arbatos krumus sodina arba nedideliais gojaliais arba eilemis išilgai laukų. Tarpus tarpų tų eilių chinas nepalieka tuščius, užsodina daržovėmis.

Svarbiausia dalis to krumo yra tai dideli, žvylganti lapai, iš kurių ir daro arbatžoles. Lapus tuos skina tris syk per metą: balandyj, birželyj ir rugpjutyj. Geriausia arbata tai rinkta balandžio mėnesyje, nės yra skaniausia ir kvepia geriausiai. Veliaus rinkta arbata trejopa: geltona, žalia ir juoda.

Lapus skina paprastai nuo užtekėjimo saulės iki vidudieniu. Nuo krumų viršunės skabo šakutes su lapais, kuriuos paskui papila plona eile ant supintų iš nendrių rečkų. Teip džiusta jie prieš saulę kelias adynas. Potam suvytusius lapus susuka pirštais ir vėl džiovina ant tam tyčia pritaistytų kokolių pilnų degančių anglių. Gerai išdžiovintus lapus atskiria nuo šakučių, persijoja, idant trupinius atskirti, potam deda į pakus ir parduoda.

Tokiu budu apturi geriausią ir brangiausią sortą arbatos. Blogesnius sortus, idant geriaus kvepėtų, paprastai maišo su lapais nekurių augalų, nekartą dar ir kvarbas pridėda.

Iš trupinių likusių po persiojimui lapų, teip-pat iš šakučių daro teip vadinamą plitinę arbatą. Vadinasi ji teip dėlto, kad tas liekanas tam tikruose prietaisuose suspaudžia į plytas, teip kietas, kad nekartą ir peiliu jas įpjauti negalima. Įmestos į šiltą kaktą (paveikslas po duona) jos pasidaro minkštenės. Pas mus nieks nevartoja pyitinos arbatos, bet Maskolijoje ir Siberijoje ji labai madoje, nės yra daug pigesnė, nors skonis jos nekakis.

Ten ima plytelę tos arbatos, sutrupina, įmeta į puodą su vandeniu ir virina. Kaip kur plytinę arbatą verda su druska, taukais ir koše ir valgo kaip valgį.

Chinai augina n'išpasakytą daugybę arbatinių krumų. Viena tik Maskolija nuperka nuo chinų kasmetą arbatos už 100 milijonų rublių. Prekystė eina dviem keleis: sausu ir maresmis. Sausu keliu vežia arbatą per maskolišką parubežinį miestą Kiachtą, o iš čion per Siberiją arkliais į Maskoliją. Vienos tik plytinės arbatos kas metą išveža per Kiachtą į 25 milijonus svarų, kaštuojančius 6—8 milijonus rublių.

Maremis veža paprastai šitokiu keliu: Chinų miestuose Kanton ir Šanhai krauja į garlaivius

ir veža maremis į Odesą ar Peterburgą, jeigu jį nupirkta į Maskoliją. Maremis į Maskoliją ne daug arbatos eina, daug daugiau eina į Angliją ir Ameriką. Teip štai 1879 metuose iš miesto Šanhai buvo išvežta

į Angliją 35 milijonai svarų,

į Suvienintas Valstijos šiaur. Amerikoje 18 milijonų svarų,

į Maskoliją tik vieną milijoną svarų.

Maskolijoje sunku gauti gryną chinų arbatą, nės maskolių kupčiai paprastai sumaišo ją su visokiomis žolėmis, idant tokiu būdu daugiau piningų laimėti.

Arbata auga netik vienose Chinuose; augina ją teipogi ir Japonijoje ir Indijoje ant salos Ceilon ir kitų salų Azijos, augina net ir Amerikoje, bet niekur jį neturi tokio kvapnio ir skanumo kaip auganti Chinuose.

Paprastai kalba, kad arbata parvežta maremis yra blogesnė nė parvežta sausu keliu: buk bevežant maremis anoji išsikvepia, tai yra neteisybė; ir maremis ir sausu keliu parvežta arbata yra lygiai gera. S.

Eilės.

Laikas senovę pamesti,

Naują dvasę reik įvesti;

Laikas mumis jau pabusti,

Nesiduoti savę skusti

Žydeliams.

Po karčiamas nevaikščioti,

Žydams barždan nebučiuoti,

Bukime tikri lietuviai,

Neklausykime liežiuvio

Žydelių.

Žydą dede nevadinkim;

Jo pagelbas neprašykim,

Nės tai mums gere nedaro

Tiktai iš namų išvaro

Lietuvius.

Neikime į jų krautuves,

Viską imkim pas lietuvius;

Žydų turtus sumažinsim,

Savo buvį pagerinsim

Nevargsim.

Teipo-gi tegul mūs žmonės,

Imasi ir už pramonės.

Amatninkystė te žydi,

Te mat kiti mums pavydi,

Lietuviams.

Ir maskoliaus piktadėjo,

Mūs didžiausio prispaudėjo,

Prispaudimų nebijokim,

Drąsiai su juom kovokim

Nelabu.

Tegul spaudžia musų kraštą,

Mes skaitykim savo raštą;

Tenai atrasim pamokslą,

Apturesim gerą mokslą

Ir šviesą.

Gyvenkime sutikime;

Vienas kitam padėkime;

Vaidus šalin atidėkim,

O viens kitą pamylėkim.

Kaip broliai.

Jai tą visą padarysim,

Garbę sav užsipelnysim;

Vardas mūsų ir galybė

Skambės pasaulės platybei

Ant amžių.

Žingeidis.

Apie burtininkus

Įtikėjimas į burtininkus, užžadėtojus ir kitus stebuklingus gydytojus yra tai ženklas tamsumo ir stokos apšvietimo. Šalyse, kur žmonės apšviesti burtininkų visiškai nėra. Teip štai Anglijoje, Prancuzijoje ir Vokietijoje, kur apšvietimas tarpu gyventojų labai prasiplatinęs, šiandien jau nieks neįtiki į stebuklingą speką burtininko, visi supranta, kad jis yra paprastas apgavikas. Keli šitmečiai atgal ir tose šalyse apšvietimas buvo dar žemas, pertai buvo tada daug burtininkų, užžadėtojų ir kitokių stebuklingų gydytojų, pertai įtikėjo į tai, kad ligą galima išvaryti iš žmogaus maldomis ar burtais. Teip buvo keli šimtai metų atgal, bet ne šiandien. Šiandien tik pas mus, ačiu mažam mūsų apšvietimui ir tai jau tik mažumą įtiki dar į burtininkus. Tautos dar mažiau už mus apšviestos, kaip štai maskoliai daug daugiau tiki į tuos niekniekius; o puslaukinės ir laukinės tautos nežino kitokio gydymo kaip užžadėjimai arba žolelės burtininko. Pagal supratimą laukinių žmonių kiekviena liga paeina nuo piktos dvasios įėjusios į žmogų, pertai norint išgydyti ligonį, reikia išvaryti iš jo piktąją dvasią. Išvaryti piktąją dvasią pagal jų supratimą gali tik burtininkas savo maldėmis arba žolelėmis. Teip štai burtininkai tautos Singalezų, gyvenančios ant salų Indiskų jurių, iš ligonio sergančio šiltine varo piktą dvasią vadinamą Magakola-jakša, kuri turinti net 18 pagelbininkų. Išvarymui tos dvasios paprastai vartoja šitokią maldelę: „o ligų pone! nėra jau čion vietos dėl tavęs! Išėik ir eik ten, kur tau bus smagiau“. Idant labiaus apdumti akys žmonėms burtininkai nekurių laukinių tautų tyčia redosi labai bjauriai. Teip pas indijonus burtininkas, eidamas pas ligonį, apsisiaučia kailiu meškos arba vilko, apsikaria žalčiais, driežais, gyvatėmis, šikšnosparniais, į rankas ima bugnus ir, priejęs prie ligonio, ima pirmučiausia visaip kraipytis, rekti, mušti bugnus mat gasdina piktą dvasią ligonyje esančią, o galutinai išvaro ją dalytedamas lygonį

driežo ar žalčio kailu. Jaigu ligoniui skauda tik vienoje vietoje, burtininkas, pripuolęs, ima čiulpti tą skaudamąją vietą, paskui išima iš savo burnos akmenuką, kurį pirm to niekam nematant buvo įsidėjęs, ir rodo visiems, kad ištraukė ligą paveikslė akmenuko. Tamsus žmonės tam tiki, bet ligoniui no to geriaus nesidaro.

Teip yra pas laukinius žmonis, o pas mus? Pas mus nors užsiliko tik dalis niektikėjų suliginant su laukiniais žmonėmis, bet dar yra ir daug panašaus. Nors mūsų burtininkai kaipo krikščionys nesišaukia jau prie „ligų pono“ užtai išvartymui ligos kalba kasžin kokias ten maldeles ar šėp akių apdumimui lupomis vapa. Nors mūsų burtininkai jau nesiredo kailiais meškų driežais ir šikšnosparniais, bet išvartymui ligos (ypačiai iš galvijų) vartoja dar gyvačių ir žalčių kailius. Arba vėl rašymas kasžin kokių kripių ant kortelių ir davimas tos kortelės ligoniams suvalgyti, arba nuspojovimas tris syk į kairiąją pusę, ar daug kuomi skiriasi nuo baidymų piktos dvasios, vartojamų burtininkų pas laukinius žmones. Paskutiniame laike tarpu mūsų žmonių apšvietimas greitai ėmė platintis, pertai ir ištėkėjimas į burtininkus labai sumažėjo; perais dar keliolika metų ir pas mus bus teip kaip kitose apšviestose šalyse, žmonės juoksis iš ištėkėjimų į burtininkus, o tikės į tai, ką išrado mokslas per ilgus bandymus ir patyrimus.

D.

Iš svetimų šalių.

Turkija. Turkų sultonas nenori išpildyti visų reikalavimų, pastatytų salos Kreta maištininkų, pertai anie vėl su ginklu rankose kovoja su turkais. Jiems padeda broliai jų kraikai gyvenantie Graikijoje; atsiunčia jiems į pagelbą vyrus, dastato ginklus. Maskolių vyriausybei nepatinka tą pagelbą, padavė ji projektą kitoms vyriausybėms. apstatyti kariškais garlaiviais pakraščius Kretos, idant nedaleisti graikams eiti su pagelba savo broliams kretiečiams. Tarytum vertėtu dar padėti kretiečiams jų kovoje su prispaudėjais, bet kur tau; maskolius jaučia, kad jis teip-pat daro kaip turkas, spaudžia svetimas tautas teip kaip turkas, pertai ir čion laiko pusę savo draugo. Nežinia ar projektas Maskolijos bus priimtas, ar kitos viešpatystės sutiks ant to; mums iš to syki matyti, kad maskoliai gina tik ne-teisybę ir prispaudimą, ginti tiesą ir nekaltai skriaudžiamus tai ne jų dalykas.

Italija. Šitą mėnesį Italijos karės ministeris turėjo atsitraukti nuo savo vietos. Jis mat buvo įnešęs į parlamentą projektą sumažinti skaitlių kariumenės. Sumažinimas kariumenės Italijoje būtų labai reikalingas, nės už-

laikymas jos labai daug kaštuoja, o Italija ir teip turi daug skolos ir gyventojai jos kenčia didelį vargą. Parlamentas nesutiko su projektu ministerio, nesutiko sumažinti kariumenę, kada kitos šalys dar vis didina; pertai karės ministeris atsitraukė, o jo vietą užėmė kitas.

Maskolija. Maskolių vyriausybė nusprendė padidinti skaitlių šnipukų Lenkijoje. Ir lygšiolaik yra Lenkijoje baisybės maskoliškų žandarų ir pasleptinės policijos, bet to nepakanka. Maskoliai matydami, kad lenkai kaskart vis labin geidžia išsiliuosuoti iš po maskoliško jungo, nieko kito n'įsranda kaip padidinti skaitlių pasleptinės policijos. Lygšiolaik pasleptinė policija priklausė žandarams, o dabar Varšavoje įves teip vadinama pagelbininko Varšavos general-gubernatoriaus, kuris bus vadovu pasleptinės policijos. Vargšai mislina, kad žandarai ir šnipukai gali išnaikinti žmonėse kylantį geismą laisvės.

Iš Lietuvos.

Iš Rygos. „Rygos lietuviai ir vietinis katalikų klebonas“. Bus jau dabar koki šeši septyni metai, kaip Rygos lietuviai pradėjo rūpintis apie įvedimą bažnyčioje lietuviškų pamokslų ir giesmų, bet tai padaryti, ne teip lengva buvo, nės vietinis klebonas, kaip jau daug kartų ir laikraščiuose buvo rašyta, jokių būdų to nenorėjo daleisti. Žmonės, nuėjusius prie klebomo maldauti, špigomis išbadydavo, o lietuvišką kalbą, vadindavo pagoniška, pačiusgi lietuvius miškiniais žmonėmis.

Ant galų galo, kada jau buvo gatava ir antra katalikų bažnyčia, lietuviai išnaujo sukruto reikalau ti lietuviškų pamokslų ir giesmių. Ant pašventimo bažnyčios pribuvo Rygon vyskupas Simonas; žmonės jo maldavo; teipogi nekurie rašė į konsistoriją skųsdami kleboną. Buvo pranešta, jog bus sakomi lietuviški pamokslai naujoje bažnyčioj kas trečią šventą dieną ir kad tose dienose galima bus ir nekurias giesmes giedoti lietuviškai. Nudžiugo tada mūsų lietuviai, jog sulaukė tokios dienos kada prigimtoje kalboje galės girdėti žodį Dievo skelbiant ir atstu budami nuo savo gimtinės. Bet kaip tyčia, klebonas laikydamas visada tas mišias, po kurių giedasi psalmė „Šventas Dieve“ o teipgi „Dievas mūsų gelbėtojas“ — pats laikydavo ir pabaigęs mišias užgiedodavo lenkiškai. Ilgai jis teip piktino žmonės, neprileisdamas giedoti suplikacijas lietuviškai; nieko ne gelbėjo meldimai žmonių, klebonas kurčias palikdavo, bet žmonės išbaigę kantrybę pasirizio priešintis. Praėjusiųjų vėlykų antroje dienoje pripuolė lietuviškas pamokslas su giesmėmis. Prieš ėimą apie bažnyčią, kad kunigas užgiedodjo lenkiškai „Wesoly nam dzis“, lietuviai jau pirma susi-

kalbėję tolesnius posmus tos giesmės tvirtu balsu pradėjo giedoti lietuviškai. Lenkpalaikiai matydami, kad lietuvių nebeužrėks, pasiliovė giedoję, tokiu būdu tą dieną lietuviai viršų gavo. Bet baigantis bažnyčioje Dievmaldystei klebono tarnas pranešė giedoriams, kad pributų klebonijon. Tenai klebonas labai ruščiai išbarė juos vadindamas maištininkais ir žadėdamas policijai apskusti, prisakė, kad toliaus to nebedarytų; o jai dar koki kartą tai padarytų, tai lietuviškų pamokslų sakymą užginsęs. Tuom kartu taip pasibaigė. Bet vėliaus, kada trečioje šv. dienoje pripuolė išnaujo lietuviškas pamokslas su giesmėmis, kad jau klebonas pabaigęs mišias užgiedojo lenkiškai „Sviety Bože“ lietuviai visi vienu balsu traukė toliaus jau lietuviškai nežiurint ant to, kad vargamistra su vargonais giedojo ir-gi lenkiškai. Toje dienoje ar buvo lenkai užveikti. Per pamokslą, kunigas pranešė klausytojams, kad, jei lietuviai nori, kad būtų giedama lietuviškai, tai tą tur maldauti vyskupo. Žinoma, lietuviai tą ir padarė, bet klebonas, dabar pabaigęs mišias, netik lietuviškai negieda, bet ir lenkiškai to nebedaro. Ar-gi teip Kristus mokino savo aveles ganyti?

Iš **Rygės**. Padėjimos mūsų yra gana blogas spaudžia mus iš rytų pusės, spaudžia iš vakarų, teip-pat ir iš pietų pusės nieko gera nera ko laukti. Maskolius kaipo didžiausius ir baisiausius barbaras rupinas iš paskutinosias mus su kunu ir dvasių suesti, vokietis ir-gi dabar, neva norėdamas meškoriams pasirodyti geru, mūsų inteligentus, nuykusius pas savo brolius Prusuose esančius, pradėjo baisiai persekioti. Lenkai taip-gi rupinas kaip galėdami mus iš pietų pusės nusmelkti. Lenkai, teisybę pasakius, tai lygus maskoliams ir kad tik tie ponai (lenkai) nebūtų už pačius maskolius bjauresni, nės, pakol lietuviai buvo jiems paklusnus, pakol tiems ponams vergavo, pakol lietuviai buvo geri ir Lietuvą pavadino „Svieta“. Bet dabar, kada lietuviai pradėjo noris mažiausios dalies dėl savęs reikalauti, tai yra prigimtos kalbos bažnyčiose, maldose, — lietuviai paliko jų akise teip netikę, kad lenkai lietuvius sulygino mat su gudais o lietuvišką kalbą su pagoniška kalba, kuri, kaip lenkų kunigai kalbą, nėra verta į Dievo namus įleisti. Tai lenkai; tie, kurie 30 metų atgal, lietuvius vadino savo broliais.

Teisybė prieteliai brangus mano, nežinau, ach nežinau, kadą ateis dėl mūsų laiminga diena, tai yra tokia, kurioje galėsime mes be baimės ir drebėjimo vartoti savo raštus spaudintus lietuviškai — lotyniškėmis raidėmis?

Linksmu ant širdies man daros, kad girdžiu balsus ir anoje pusėje rubežiaus atsiliepenčius ant vaitojimo savo brolių gyvenančių po gudo jungu. — Turėkime vilti, kad ir daugiau gerai

mislyjantių atsiras, atsiras tokių, kurie tikrai pradės mylėti savo tėvynę mielą Lietuvą. Dirbkime suvienytomis spekomis — gudrei — kaip žalečiai, be baimės, neatbodami nė ant gudo, nė ant vokiečio — taip-gi ir ant lenkų, nės jų (lenkų) balsas, dabar lygus yra lojimui šunes mėnasienos naktį! —

Taip mano mielas prieteli sunkus mūsų padėjimas, bet ką dabar daryti? ar jau ir reikes sėdėti sudėjus rankas ir beraudant laukte tos dienos, kada mūsų giminei ateis tas laikas, kad jau niekur nebebus girdėtis mūsų mielos kalbos? — Ach ne! — ne! reikals dirbti dieną ir naktį, dirbti be pailsio visomis sylomis su dide kantrybe ir pasitikėjimu, ir tikėmes, kad ateis tas laikas kada mūsų tauta džiaugsis savo raštais, savo knygomis, savo literatūra ir kitum kuom, kaip džiaugiasi, kitos tautos, kitkart buvusios tokiame pat vargingame padėjime kaip mes šiandien. Tik drąsiai į darbą! *Svirplis.*

Iš **Griškabudžio**. (Naumiesčio pay. Suvalkų gub.) Laike perėjusios caro karunacijos ir Griškabudis nepasiliko užpakalyje. Carui ant garbės sudegintos buvo kelios bačkos nuo smalos, keli pakeliai parako, na ir be degtinės ir alaus neapsiėjo. Žydai ir vokiečiai gerė, rėkė „urai“ ir giedojo „Bože cara „charanii“; buvo keli ir lietuviai — mulkių mat visur yra.

Musiškiams besidžiaugiant ir berėkiant „urai“ carui ant garbės, caro žandarai begiojo po kaimus ir jieškojo pas ukininkus lietuviškų laikraščių ir knygų. Teip netoli Griškabudžių Urvinių kaime buvo kratą pas ukininką Jankauką. Kratą darė Griškabudžio zemsčiai su šaltyšium. Rado „Uk-ką“ perėjusių 1895 metų ir kalendorius už 7 metus. Į kelias nedeles atvažiavo žandaras su prokuratorium sledstvą traukti; žmogus teisinosi kaip galėdamas, bet kuom tas viskas pasibaigs dar nežinia. Sako, kad Jankauką užskundė kaimynas. Laikas jau būtų pradėt bausti tuos skundikus. *Vabalėlis.*

Iš **Naumiesčio**. Pabaigoje parėjusio mėnesio buvo kratą pas d-rą Bagdanavycių Naumiestyje. Kratą darė aficieras parubežinių kareivių su žemskių viršininku. D-ro nebuvo namie, buvo išvažiavęs pas ligonį; tai jie apstatė jo namus parubežiniais kareiviais ir žemskiais, ir dar kelis nusiuntė d-rą sujieškoti. Sutiko ji apie 3 verstus nuo miesto namo grystant; tada maskoliai apstojė jį lydėjo iki namų lyg koki žmogžudį. Kratydami jo namuose rodo „Varpą“ 1891, 1892, 1893 ir 1894 metų „Aušrą 1896 metų „Buda“ Daukanto, „Finai ir jų gyvenimas“, ir dar keles nekalto italpos lietuviškas knygetes. Padarę kratą maskoliai sau nujogo. Po kelių dienų atvažiavo žandarų viršininkas su prokuratorium. Sakė išpradžių norėję paimti d-rą, bet paskui nutarė neimti, nės rado pas jį neperdaug. D-ras turėjo tik pasirašyti, kad iki pasibaigs jo

dalykas jis niekur neišvažiuos iš Naumiesčio pavieto. Ką su juom darys toliaus nežinia. Štai kaip elgiasi maskoliai, jau žandarų ir policijos nepakanka, jau ir parubežiniai kereiviai pradėda daryti kratas įieškodami lietuviškų knygų. Bet veltus jų darbas, nors jų ir dusyk tiek butų, vis tik neįstengs jie suimti visas lietuviškas knygas.

D.

Iš **Marjampolės. (Suvalkų gub.)** Viens vaikinai iš Marjampolės apygardės nusiuntė prašymą į Peterburgą į teip vadinama „cenzūros komitetą“, kuris valdo spaudos dalykus, prašydamas pavelinti jam atspaudinti surinktas lietuviškas dainas lotyniškais litaromis. Mat pas mus pakilusi buvo kalba, kad maskoliai ketina leisti lietuvišką spaudą. Tas vaikinai ant savo prašymo apturėjo atsakymą, kad prašymas jo negali būti išpildytas. Neveizint ant to geistina butų, kad ir kiti lietuviai duotų tokius prašymus, tegul maskoliai pajus, kad lietuviškos spaudos nori ne kelios ypotos bet diduomenė. Dar geriaus butų, kad visas valščius paduotų prašymą, kad pavelytų atspaudinti lotyniškais litaromis lietuviškus kalendorius (Sako buk 50,000 exemplarių kalendorių esa šimet Maskolijoje lotyniškais litaromis atspausť. L.) ir maldų knygas, kurių visiems yra būtina reikalingi. Toki prašymai butų labai naudingi, nės kaip girdėti maskoliai vėl ketina prispaudinti lietuviškų maldaknygių maskoliškais litaromis ir dalyti jas žmonėms teip kaip darė keliolika metų atgal. Tada mūsų žmonės padarė su jomis labai išmintingai — sudegino, tai-gi dabar maskoliai sako, kad šiandien mūs žmonės jau praprato prie maskoliškų litarų ir ims jų knygų. Teisybę, sako priežodis, kad kuprotą tik kapinės pataisys, teip ir n'išmintinga maskolių vyriausybė turbut tik tada bus išmintingesnė, kada gaus galą. Mato puikiai, kad lietuviai turi užtektinai knygų lotyniškais litaromis ir nė po akių nenori matyti maskoliškų litarų, bet ne, lenda su savo knygoms, tarytum paskutinio galo įieškodama. Ant galo tegul spaudina ir tegul sau dalina, šiandien mūs žmonės dar geriaus žinos ką su jomis padaryti.

Iš **Suvalkų gubernijos** Pas mus šią vasarą daug kratų buvo. Žandarų aficieras su prokuratorium retai katrą nedelę namie išsedi, važinėja tik po kaimus kratas pas ukininkus daryti. Bet nieko neranda, nės žmonės mūs jau moka apsieiti, nors kiekvienas šį tą turi, bet moka gerai paslepti.

Žandarai teip sako „ak, girdi, mes gerai žinome, kad beveik kiekvienas turi ką nors, bet ką mes galime jiems padaryti, pas ukininką tokiu budu negali rasti, įkas į šiaudus ir rask ju žmogus jai nori“. Kiek man žinoma šią vasarą, buvo kratą pas kelis ukininkus Pažerių valščiuje Vilkaviškio pavieto; buvo Griškabudžio

valšč. Naumiesčio pav., buvo palei Naumiestį ir pačiame Naumiestyje, o žinoma didžiūmas aš nė nežinan. Paprastai kratydami nieko nerado, tik palei Naumiestį pas vieną vaikina parubežėje tai radę pusetinai lietuviškų knygųčių.

Štai mums ir dovanos; keles kapeikas dovanujo, užtai tą kas mums labjausia reikalinga t. y. lietuviškus raštus persekioja su dvigubu inirtimu.

N.

Suvalkų gub. Pas mus iš prisakymo caro pasidarė šiokios-tokios permainos žandarmerijoje. Pirmą žandarų viršininkas ant visos lenkų karalystės ne prigulėjo nuo general-gubernatoriaus. Dabar-gi caras permainė teip, kad žandarų viršininkas lenkų karalystės vadinsis pagalbininku general-gubernatoriaus ir bus po valdžią jo. Tokiu budu general-gubernatorius Varšavos pasidarys kuone pilnu viešpačiu mūsų krašto ir galės dar labjaus spausti mus, nės pirma kaip kada žandarų valdžia ir general-gubernatorius susikirsdavo tarpu savęs ant naudos gyventojų, dabar-gi jau tokio nesutikimo negalės but. Bet mums dirbantiems dėl labo prispaustųjų brolių-lietuvių tokios žandarmerijos permainos menkai stovės. Augant prispaudimams mes ir turim savo darbštumą ir gudrumą padidint, idant persvert ant galo pagalios laimę ant savo pusės.

Ru.

Iš **Kauno.** Pas mus girdėti kalbant, kad paskutiniame laike paduota daugelis prašymų ant caro vardo apie daleidimą lietuviškos spaudos. Sako, kad iš Kauno gubernijos nuo ukininkų įvairių pavietų paduota 13 prašymų, o iš Suvalkų gubernijos tik 3. Sako teip-pat kad visi tie prašymai bus carui paduoti. Nekurie kalba, kad nuo pažinstamų iš Peterburgo apturėjo žinias buk patys ministeriai saką, kad lietuvišką spauda bus pavelinta, jaigu tik daugiaus prašymu bus paduota. Geistina butų, kad ukininkai Suvalkų gub. neapsileistų, kad rašytų juo daugiaus prašymų ant caro vardo. Jaigu ir neeis spaudos, tai žinos bent ko mes norime, ir kad ne kelias ypotos to nori, bet daugumas lietuvių.

B.

Iš **Kauno** Kaune dabar maskoliai išitaisė lizdą dėl persekiojimo lietuviškų raštų. Gyvena ten tam tikras žandarų pulkauninkas, kuris laikosi sau vertiką lietuviškų raštų. Tuom vertiku yra vokietyš Cigler, kurs pirm to buvo kaimo mokintojums Šakiuose Suvalkų gubernijoje, o dabar už piningus tarnauja žandarams. Apart to tas Cigleris dar yra ir šnipuku; ką tik dagirsta apie lietuvius, tuojaus žandarams praneša. Pertai tegul nieks nieko nepasakoją tam nenaudelinui, neprošali butų, kad bet kas dar ir kailį paveltų tam bjaurybei, kuris už piningus parsidavė maskoliams, ir tapo tarnu žandarų, mums ant bledies ir prispaudimo. Kur tik pagauna kokią lietuvišką ar knygutę

ar laikraštį tuojau siunčia Cigleriui išversti į gudišką. Tokiu būdu dabar maskolių žandarai gerai žino, ką rašo mūsų laikraščiai. D.

Iš Liudvinavo. (Kalvarijos pav. Suvalkų gub.) 20 dienoje liepos mėnesio Liudvinave buvo paskirtu susirinkimas Liudvinavo valsčiaus, bet, kadangi tada buvo pati rugpjūtė, žmonių susirinko nedaug ir susirinkimą turėjo ant kito sykio atidėti. Kalvarijos viršininkas p. Kusakov, kuris buvo atvažiavęs ant to susirinkimo ėmė plusti ir barti netik vaitą ir raštinniką, bet ir šaltyšius ir ukininkus. Gaila, kad ant to susirinkimo nebuvo nė vieno prakilnaus ukininko, kuris būtų pataręs susirinkusiems ukininkams pareikalauti nuo pono viršininko užčiaupti savo nepraustą snukį. Šeip susirinkimas pasibaigė tik tuom, kad Kusakovas išgerė pas kleboną daug degtinės ir girtas išpludo susirinkusių valsčionis. Susirinkimą atidėjo ant 31 dienos liepos mėnesio. Ant antrojo susirinkimo jau atvažiavo ne Kusakov tik policijos viršininkas. Rinko sudo lovininką. Po rinkimui policijos viršininkas pranešė valsčionims kad maskoliška vyriasybė darydama geradarystę atspaudino kelias lietuviškas knygas maskoliškomis litaromis ir atsiųs jas į valsčių. Tas apgarsinimas dar būtų nieko, bet maskoliui to negana. Rašydamas protokolą apie išrinkimą lovininko įrašė draugia, kad buvo apgarsinta valsčionims apie atspaudinimą knygų maskoliškomis litaromis ir kad valsčionys jos meiliai *prima*. Surašę tokį protokolą padavė valsčionims pasirašyti. Gal ir būtų pasirašę, bet atsirada porą prakilnesnių, kurie patemyjo kas ten įrašytą ir tada tai pranešė visiems nieks n'ėjo pasirašyti po tuom protokolu. Policijos viršininkas ilgai saunio norėdamas priversti pasirašyti, bet valsčionys jo neklausė. Pasirašyti po protokolu pasirašė, bet padarė tokį prirašą: „Valsčionys dekavoja vyriasybei už dovaną, bet žadėtų knygų nepriima, o vietoj to prašo pavytyti spaudinti lietuviškas knygas lotyniškais literomis“. Padarę tokį prirašą valsčionys pasirašė po protokolu ir iškriko.

Į lovininkus išrinko ukininką S. Upelį draugą mūsų sudžios Aleksos. Išrinko jį ne protas valsčionių, bet degtinė ir rupestis Aleksos. Mat Aleksa norėjo, kad lovininku būtų jo draugas Ukėlis, o padaryti tai jam nesunku; vaitu yra jo broliunas, kuris kaip galėdamas kalbino valsčionis rinkti Ukėlį, o likusi darba atliko degtinė, kuri pas mus dar laimingai karaliauja ir viską daro. Ką darysi, kad daugumas mūsų valičionių yra dar teip tamsus, kad savo reikalų nesupranta, kad už stikleli degtinės gatavi savę ir kipšui parduoti. Iš kitos pusės yra pas mus ir išmintingų valsčionių, kurie uspranta savo reikalus, o kas smagiausia kad

tokių skaitlius vis didinasi; reikia tikėtis, kad toliaus didinsis ant naudos ir garbės tevyinės Lietuvos. *Mislincius.*

Iš Skriaudžių. (Marjampolės pavieto.) Musų bažnytkiemis nors mažias, bet turime karčiamą, kurioje sėdi katalikas Kliučius; turime tris nedidelės krautuvelės laikomas katalikų; o dabar atidengia dar vieną daug didesnę krautuvelę teipogi lietuvių-katalikas Šeštokas. Pirm to jis užsiėmė uke, bet dabar pardavęs ukę uždėjo krautuvelę musų bažnytkiemyje. Dieve jam padėk!

Iš Prūsų Lietuvos.

Eitkunuose neseniai prokuratorius Instrutės darė kratą pas vieną vaikną ir atrado apščiai lenkiškų ir maskoliškų uždraustų (Rusijoj) knygučių ir laikraščių, kurios bene maišais ėjusios per rubežių į Rusiją. Pagal visą-ką numanu, kad lenkiškų, maskoliškų, žydiškų ir lietuviškų knygučių ir laikraščių, žinoma, Rusijoj užgintų, per metus iplaukia iš užrubežės į Rusiją bent kokis šimtas tukstančių ekzempliorių su viršum. *Vrd.*

Gromatnyčia.

P. Mislinciu. Tamistos korespondencijos yra labai naudingos. Prašome ir daugiau rašyti. „Uk-ko“ kalendorius 1897 metams turbūt neišeis. Išleis kas kitas.

P. Svirpliu. Tamistos laišką spaudiname „Uk-ke“ dėlto, kad jame labai gerai perstatytas mus lietuvių padėjimas.

P. Vabalėliui iš po akmenio. „Uk-ko“ kalendorius 97 metams neišeis. „Uk-ko“ priedų dėliai priežasčių parašytų „Uk-ke“ išėjo dar tik 2 eksemplioriai sekantieji spaudinasi. Savo draugams prašome pasakyti, kad iki kalėdų skaitytojai apturės visus priedus. Tamstos korespondencijas talpiname, prašome daugiau rašyti.

Apgarsinimai.

Redakcijoje „Varpo“ yra trys rankraščiai Vinco Kapso, pritaistyti spaudinimui atskiriose knygos: 1) Kainas 2) Laisvos valandos (eilės) 3) pasakos (eilemis). Kas norėtų spaudinti savo kaštu, tekreipiasi į redakciją „Varpo“.

Piningus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksa adresu padėti:

Herrn Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turinys.

Nauja geradarystė. — Apie naudingumą bitnikystės. *A. Ruta.* — Apie arbatą. *S.* — Eilės. *Zingėdis.* — Apie burtininkus. *D.* — Iš svetimų šalių: Turkija; Italija; Maskolija. — Iš Lietuvos: Iš Rygos. *Svirplis.* Iš Griškabudžio. *Vabalėlis.* Iš Naumiessčio. *D.* Iš Marjampolės; Iš Suvalkų. *N.* Suvalkų gub. *Ru.* Iš Kauno. *B.* Iš Kauno. *D.* Iš Liudvinavo. *Mislincius.* Iš Skriaudžių. — Iš Prūsų Lietuvos: Eitkunuose. *Vrd.* — Gromatnyčia. Apgarsinimai. — Adresas.